

DOI: 10.32347/2786-7269.2024.7.47-53

УДК 725.035.1-044.922(511.21)

д.арх., професор **Дьомін М.М.**,

deminmaster@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3144-761X,

к.арх., доцент **Козакова О.М.**,

olena.kozakova.arch@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0593-266X,

к.арх., доцент **Хараборська Ю.О.**,

kharaborska.iua@knuba.edu.ua, ORCID: 0000-0002-0308-1753,

Кравчук О.А., kravchuk.oa@knuba.edu.ua, ORCID: 0000-0002-2369-4899,

Київський національний університет будівництва і архітектури

ТРАНСФОРМАЦІЯ ТРАДИЦІЙ ПІВНІЧНОГО НАЦІОНАЛЬНОГО РОМАНТИЗМУ В УМОВАХ КИТАЮ (НА ПРИКЛАДІ РЕЗИДЕНЦІЇ ГУБЕРНАТОРА ЦИНДАО)

Вивчається явище трансформації північного національного романтизму в умовах іноземних сетльментів на території Китаю. Як основні приклади проаналізовано резиденцію губернатора Циндао.

Шляхом порівняння цього об'єкту з європейськими об'єктами північного національного романтизму визначено шляхи, якими йшла трансформація запозичених стилів під впливом місцевих китайських традицій. Зміни відбувались на рівні ландшафтних традицій, об'єкта архітектури, елементів дизайну, творів мистецтва.

Це явище продовжило процес трансформації іноземних явищ, який мав місце значно раніше, наприклад, в унікальному печерному комплексі Дуньхуана.

Ключові слова: Китай; архітектура; мистецтво; дизайн; трансформація; модернізація; традиції; північний національний романтизм; Дуньхуан.

Постановка проблеми. Китайські місцеві архітектурні й мистецькі традиції виявилися настільки стійкими до зовнішніх впливів, що в свою чергу активно трансформували запозичені стилі, надаючи їм місцевого колориту. Як ранній приклад поступової трансформації іноземних стилів на місцевому ґрунті слід назвати печерний храмовий комплекс Дуньхуана, де запозичені з Індії традиції декорування інтер'єрів буддійських печерних святилищ все більш віддалялись від першозразків, набуваючи в періоди розквіту місцевого колориту. Про схожі процеси можна говорити на початку ХХ століття у випадку забудови німецького сетльмента Циндао, де, власне, суто німецькі традиції набули принципово іншого контексту в іншому культурному і природному середовищі. Це явище ми аналізуємо на прикладі основного урядового об'єкту сетльменту – Резиденції губернатора Циндао.

Актуальність теми дослідження виникає з ситуації сьогодення. Зараз урядова лінія Китаю полягає в поверненні до національних витоків в сучасній архітектурі Китаю, однак в більшості випадків такий національний колорит набуває дещо гротескного вигляду механічно розміщених на даху висотки павільйону з угнутими догори дахами або обмежується інтер'єрним оздобленням чи елементами дизайну. Підвищенню рівня сучасної архітектури з національним колоритом може сприяти аналіз існуючого досвіду трансформації стилів, про який буде сказано нижче.

Мета дослідження полягає в аналізі явища трансформації традицій північного національного романтизму в умовах Китаю на прикладі Резиденції губернатора Циндао.

Методи дослідження: в статті використано загальнонаукові методи дослідження: метод історичного аналізу, метод мистецтвознавчого аналізу, метод порівняльного аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Були проаналізовані джерела по таких напрямках:

- 1) трансформація запозичених стилів в умовах Китаю [1,2,4]
- 2) традиційна китайська архітектура [3]
- 3) архітектура Циндао [7]
- 4) архітектура стилю модерн [6]
- 5) реставраційна діяльність і поняття твору мистецтва в реставрації [5].

Автори особливо ретельно вивчали монографії, присвячені описаному періоду в Циндао, зокрема, праці М.Орленко, Ю.Івашко та Ш.Лі [1,2].

Опрацювання джерельної бази виявило потребу в узагальненому висвітленні явища трансформації північного національного романтизму в умовах Китаю (на прикладі вибраного репрезентативного об'єкту).

Було доведено недостатню кількість наукових джерел, присвячених трансформації національного романтизму, українською мовою.

Крім цього, на прикладі знакового об'єкту необхідно визначити конкретно, в чому саме і на яких рівнях проявилася трансформація.

Основна частина. Північний національний романтизм став тим оригінальним явищем, яке існувало фактично паралельно з європейським модерном. Хоча в деяких джерелах на пострадянському просторі його характеризували назвою «північний модерн», на нашу думку, більш правильно використовувати ту термінологію, яку застосовують в країнах Європи, де аналогічні народностильові відгалуження доби модерну прийнято характеризувати терміном «національний романтизм».

Аргументацією є те, що дійсно, в північному національному романтизмі не було ознак модерну – ані ліній «удар батога», ані криволінійних обрисів, ані характерного декору модерну і колористики.

Навпаки, масивний, неприкрашений, дещо брутальний північний національний романтизм, найбільш яскраво виражений в архітектурі Фінляндії початку ХХ століття, є певною антитезою химерному нематеріальному «ар-нуво» з його вітражами і жіночими образами.

Різновидів національного романтизму існувало досить багато. До цього стилю можна віднести фінський національний романтизм, німецький національний романтизм, національний романтизм країн Балтії, український національний романтизм – «український модерн», польський національний романтизм – «закопанський стиль», навіть іспанське модернізм.

Традиційно національний романтизм вважається символом національного відродження і об'єднання – або у поневолених народів (Фінляндія, країни Балтії), або в країнах, які таким чином шукали об'єднання навколо національної ідеї (Німеччина).

Саме тому вибір північного національного романтизму як основного стилю – виразника німецької ідентичності в селтльменті Циндао не є випадковим.

На відміну від модерну-ар-нуво-югендстилю, який справляє враження витонченості, легкості і химерності, північний національний романтизм репрезентативних будівель справляє абсолютно протилежне враження об'єктів, які монументально стоять на землі і символізують могутність, у випадку Циндао – німецької нації.

Такий вибір стилю для основної репрезентативної будівлі німецького селтльменту був не випадковим, вибирався насамперед стиль, який максимально виразно уособлював велич Германської імперії.

Це наочно видно на прикладі Резиденції губернатора Циндао, яка була збудована Вернером Лазаровичем у 1907 році (рис. 1). Сучасне озеленене природне оточення докорінно відрізняється від первісної ситуації, відображеної в архівних листівках (рис. 2).

Від традиційного німецького національного романтизму цей об'єкт запозичив схожість із давньогерманським романським замком, крупний масштаб, масивні форми, наявність башт, обличкування рваним каменем сірого кольору, навіть зображення дракону на даху є посиленням до персонажів Вагнера і «Пісні про Нібелунгів».

Трансформація цього стилю в умовах Китаю полягала в наступному:

Рис.1 – Вид на колишню Резиденцію губернатора Циндао згори. Сучасний вигляд.
<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/46/青岛总督官邸.jpg>

Рис.2. Вид на Резиденцію губернатора Циндао. Архівна листівка..
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c3/Tsingtau_Gouverneur_Wohnhaus_ca_1900.jpg

- розташування об'єкту в природному середовищі, штучно розпланованому згідно китайських ландшафтних традицій, озеленення місцевими екзотичними рослинами і деревами, влаштування водойми перед входом;
- застосування жовтої фактурної штукатурки на фасадах;

- порівняно менший з німецькими зразками масив природного каменю в обличкуванні фасадів;
- наявність черепичних дахів яскравого тону;
- відкрита галерея на другому поверсі з містичною колоною-охороною від загарбників – під назвою Yang Tai Shan;
- різьблені в китайських національних традиціях дерев'яні елементи інтер'єру, які виконувались місцевими майстрами.

Висновки. Трансформація північного національного романтизму в умовах Китаю підтвердила особливу стійкість національних китайських традицій до будь-яких зовнішніх впливів. У випадку Резиденції губернатора Циндао значною мірою зміна образу національного романтизму в його німецькій версії зумовлювалася специфікою природного оточення, фактично, об'єкт національного романтизму був перенесений в умови країни зі специфічними багатовіковими ландшафтними традиціями (рис.3).

Рис.3 – Колишня Резиденція губернатора Циндао. Сучасний вигляд.
<https://www.tripzaza.com/guide/270/6094>

Крім цього, традиційно китайська архітектура, так саме як і мистецтво, відзначаються яскравою поліхромією зі значною кількістю кольорів, отже сіра стримана традиційна поліхромія північного національного романтизму була доповнена яскравими кольорами, як це прийнято у Китаї.

Ще одна особливість – це увага до дрібної деталізації, яка культивується у китайській архітектурі й мистецтві з давніх часів. Саме тому будівля Резиденції губернатора Циндао хоча і зберігає ознаки північного національного романтизму, однак є набагато більш деталізованою, ніж аналогічні об'єкти в північній Німеччині.

Список джерел

1. Івашко Ю., Ли Ш. Модерн Западной Европы, Украины и Китая: пути трансформации и имплементации. Киев, Феникс, 2015.
2. Орленко Н., Івашко Ю., Ли Ш. Реинкарнация северного национального романтизма. Исследование и опыт реставрации объектов. Киев, Феникс, 2016.
3. Ivashko Y., Kuśnierz-Krupa D., Chang P. History of origin and development, compositional and morphological features of park pavilions in Ancient China. *Landscape architecture and Art*. Volume 15, Number 15, 2020. P.78-85. DOI: 10.22616/j.landarchart.2019.15.08
4. Ivashko Y., Kuzmenko T., Li S., Chang P. The influence of the natural environment on the transformation of architectural style. *Landscape architecture and Art*. Volume 15, Number 15, 2020. P. 101-108. DOI: 10.22616/j.landarchart.2019.15.11
5. Orlenko M., Ivashko Y. The concept of art and works of art in the theory of art and in the restoration industry. *Art Inquiry. Recherches sur les arts*. Vol. XXI. 2019. P. 171-190. DOI:10.26485/AI/2022/24/16
6. Sembach K.-J. Art Nouveau. Tashen America LLC, 2007.
7. Wang C. Fifty old constructions in Qingdao. Wang Chaolu, 2010.

D.Sc., Professor **Dyomin Mykola**,
Ph.D., Associate Professor **Kozakova Olena**,
Ph.D., Associate Professor **Haraborska Yulia**,
Senior Lecturer **Kravchuk Oksana**,
Kyiv National University of Construction and Architecture.

TRANSFORMATION OF THE TRADITIONS OF NORTHERN NATIONAL ROMANTICISM IN THE CONDITIONS OF CHINA (ON THE EXAMPLE OF THE QINGDAO GOVERNOR'S RESIDENCE)

Chinese local architectural and artistic traditions proved to be so resistant to external influences that they in turn actively transformed the borrowed styles, giving them a local flavour.

As an early example of the gradual transformation of foreign styles on local soil, the Dunhuang cave temple complex should be mentioned, where the traditions of decorating the interiors of Buddhist cave sanctuaries borrowed from India increasingly moved away from the original models, acquiring a local flavour during the heyday.

We can talk about similar processes at the beginning of the 20th century in the case of the development of the German settlement of Qingdao, where, in fact, purely German traditions acquired a fundamentally different context in a different cultural and natural environment. The phenomenon of the transformation of northern national romanticism in the conditions of foreign settlements on the territory of China is studied.

The Qingdao Governor's Residence was analyzed as the main example. By comparing this object with European objects of northern national romanticism, the ways in which the borrowed styles were transformed under the influence of local Chinese traditions were determined. Changes took place at the level of landscape traditions, architectural objects, design elements, works of art.

This phenomenon continued the process of transformation of foreign phenomena, which took place much earlier, for example, in the unique cave complex of Dunhuang.

Keywords: China; architecture; art; design; transformation; modernization; traditions; northern national romanticism; Dunhuang.

REFERENCES

1. Ivashko Y., Li S. (2015). Art Nouveau of Western Europe, Ukraine and China: paths of transformation and implementation [Modern Zapadnoy Yevropy, Ukrainy i Kitaya: puti transformatsii i implementatsii]. Kyiv, Phoenix. {In Russian}
2. Orlenko N., Ivashko Y., Li S. (2015). Reincarnation of northern national romanticism. Research and experience in the restoration of objects. [Reinkarnatsiya severnogo natsionalnogo romantizma. Issledovaniuye i opyt restavratsii obyektov] Kyiv, Phoenix. {In Russian}
3. Ivashko Y., Kuśnierz-Krupa D., Chang P. (2020). History of origin and development, compositional and morphological features of park pavilions in Ancient China. *Landscape architecture and Art*, 15(15), 78-85. DOI: 10.22616/j.landarchart.2019.15.08 {In English}
4. Ivashko Y., Kuzmenko T., Li S., Chang P. (2010). The influence of the natural environment on the transformation of architectural style. *Landscape architecture and Art*. 15(15), 101-108. DOI: 10.22616/j.landarchart.2019.15.11 {In English}
5. Orlenko M., Ivashko Y. (2019). The concept of art and works of art in the theory of art and in the restoration industry. *Art Inquiry. Recherches sur les arts*. XXI, 171-190. DOI:10.26485/AI/2022/24/16 {In English}
6. Sembach K.-J. (2007). Art Nouveau. Tashen America LLC. {In English}
7. Wang C. (2010) Fifty old constructions in Qingdao. Wang Chaolu. {In English}